

KL

Digital handlefrihed i kommunerne

September 2026

Hvad er digital handlefrihed i kommunerne?

DEFINITION

Kommunernes mulighed for at træffe egne valg, bevare kontrollen og skifte teknologi, platform og leverandør.

Et robust digitalt fundament for tryk og sikker velfærd også når verden forandrer sig.

Handlefriheden er under pres

Lock-in, manglende transparens og begrænset kontrol med data.

Et kommunalpolitisk ansvar

Kommunerne skal selv kunne styre det fundament, velfærden bygger på.

Ingen kan løfte opgaven alene

Fælles retning mellem kommuner, med markedet, staten og EU.

Fire kerneudfordringer for handlefriheden

1

**Få større
leverandører =
for lidt
konkurrence**

Økonomi

Marketsmagt presser priser og vilkår.

2

**Manglende
kontrol over egne
data**

Bindinger

Dyrt og svært at skifte leverandør.

3

**Begrænset styring
af løsningerne**

Transparens

Uklart hvor data ligger, og hvem der har adgang.

4

**Digital forsyning
er sårbar**

Geopolitik

Tech-giganter kan blive udenrigspolitiske redskaber.

Tre ambitioner for styrket handlefrihed

Kontrol over de kritiske løsninger

Overblik over data og afhængigheder.
Robust drift uanset leverandør.

Frihed til at vælge og skifte

Modulær arkitektur, åbne standarder
og datamobilitet. Fx open source.

Del og genbrug det, der virker

Fælles løsninger og vidensdeling giver
mere kontrol for færre penge.

Ikke fuld suverænitet nu og her men bevidst styring af afhængigheder. Et langt sejt træk, der starter nu.

Handling på tre niveauer – samtidig

1

NATIONALT

Staten sætter retning

- Fælles rammer og politisk retning
- Investeringer, der skaber et marked
- Europæiske infrastruktur og leverandør skal prioriteres

2

FÆLLESKOMMUNALT

Vi udvikler markedet sammen

- Samler efterspørgslen
- Fælles arkitekturkrav
- Deler viden om, hvad der virker

3

DEN ENKELTE KOMMUNE

Kommunen handler lokalt

- Kender sine afhængigheder
- Undgår nye bindinger
- Afprøver nye greb
- Implementer

Prioriter lokalt og vær med i de fælles aktiviteter nu!

LOKALT: Kend jeres afhængigheder så I kan håndtere og styre dem efter jeres prioriteringer

FÆLLES: De kommende uger går vi i gang med de første fælles aktiviteter så det er muligt at være med allerede nu:

- 1 **Vi kender afhængighederne**
- 2 **Vi tager kontrol over løsninger og data**
- 3 **Vi åbner markedet for løsninger**
- 4 **Vi har kompetencer til tydelig it-styring**
- 5 **Vi bruger fællesskabet – og handler lokalt**

1

ANALYSE

Fælles analyse af bindinger og mulige skridt

Hvilke systemer ønsker I at få tjekket?

3

LANDKORT

Fælles digitalt landkort over igangsatte tiltag

Har I gode tiltag I jeres kommune vi skal dele på kl.dk?

2

KRAV

Klare arkitekturkrav designet til handlefrihed

Fælles 'handlefrihedspakke'

4

NETVÆRK

Kommunalt netværk for digital handlefrihed

Vi mødes næste gang 19. nov. i Middelfart

OS2 fællesskabet søger snart tilslutning til OS2-skole

Fem spørgsmål til enhver løsning

Juridisk handlefrihed

Har vi kontrol over kontrakter, regler og data?

Data og AI handlefrihed

Ved vi, hvem der har adgang til data og modeller?

Operativt handlefrihed

Kan vi selv drifte eller flytte løsningen?

Teknisk handlefrihed

Åbne standarder eller teknologisk lock-in?

Økonomisk handlefrihed

Kan vi skifte leverandør uden urimelige omkostninger?

Inspireret af SEAL-metoden og EU's Cloud Sovereignty Framework

HANDLEFRIHEDSMÅLEREN

Eksempel: ekstern AI-chatbot

Juridisk

Data og AI

Operativt

Teknisk

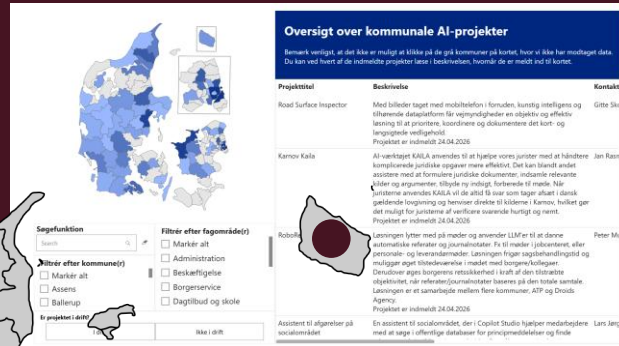
Økonomisk

Samlet: 11 af 25 – strammest på teknik

Kommunernes AI-landkort

Hvor og hvordan AI tages i brug på tværs af danske kommuner

Sensor- og velfærdsteknologi

Sensorer til faldregistrering, bevægelsesmønstre og tidlig opsporing af ændringer i trivsel.

AI-assistenter til medarbejdere og borgere

Sikre assistenter med afgrænset data — svar, vejledning og overblik for medarbejdere og borgere.

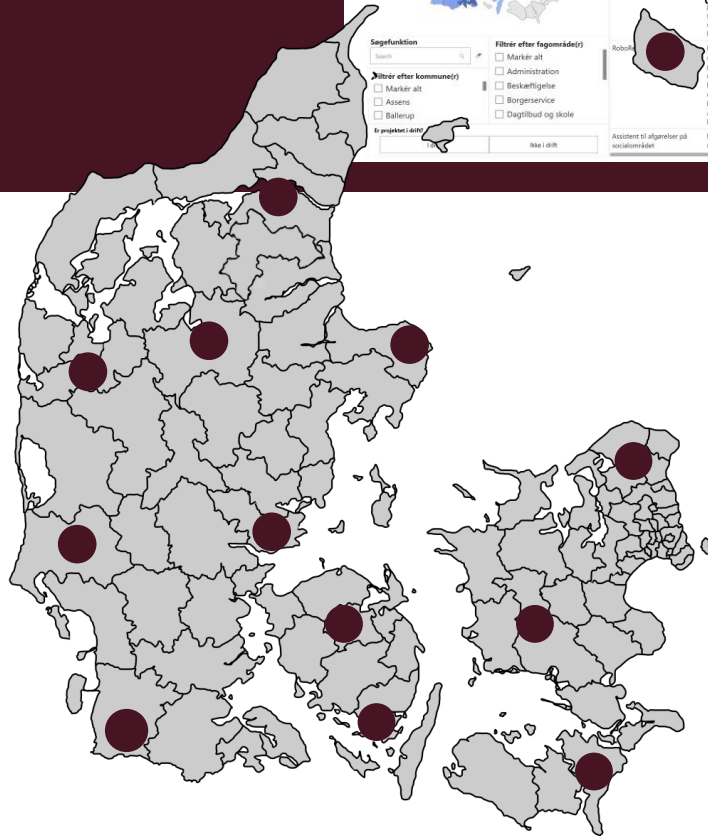
AI-understøttet transskription

Automatisk tale-til-tekst i møder, samtaler og notater. Sparer tid og styrker dokumentationen.

Rute- og vagtplanlægning

Optimering baseret på efterspørgsel, kompetencer og geografi — på sundheds- og ældreområdet.

Otte kommuner, der allerede handler

CLOUD

Aarhus

60 systemer flyttet til tysk cloud – 1/3 af prisen. 25 % open source-kontorpakker i 2030.

KONTORPAKKE

Ishøj

Egen open source-pakke til halvdelen af de ansatte. Markant færre M365-licenser.

DATA

Holstebro

Borgerdata i eget datacenter. Nextcloud og Collabora til fildeling.

AI

Vejle

Dansk tale-til-tekst og sprogmodeller på Gefion-supercomputeren.

BORGER-PC'ER

København

Open source på 450 borger-pc'er – millionbesparelse. Større test i gang.

FÆLLESSKAB

OS2

OS2Adm: fælleskommunalt alternativ til Microsofts kontorpakke inden for ét år.

DELSTAT · TYSKLAND

Slesvig-Holsten

30.000 arbejdspladser: LibreOffice, Open-Xchange, Nextcloud. Linux på vej.

STORBY · FRANKRIG

Lyon

10.000 medarbejdere til Linux og OnlyOffice. 2 mio. EUR i nationalt tilskud.

EU og teknologisk suverænitet?

EU'S DEFINITION

Europas evne til at handle uafhængigt i den digitale verden – og mindske afhængigheden af udbydere uden for EU.

80 %

af EU's vigtigste digitale produkter og tjenester kommer fra lande uden for EU.

Kilde: Europa-Kommissionen, juni 2026

SUVERÆNITETSPAKKEN

Mikrochipforordningen 2.0

Europæisk halvlederproduktion

Cloud and AI Development Act

Suverænitetsskrav i offentlige indkøb

EU's open source-strategi

Fælles katalog for myndigheder

Køreplan for digital energi og AI

Retning for energisektoren

Hvad betyder EU's dagsorden for kommunerne?

KL

NYE KRAV

- Suverænitet sniveauer i alle cloud- og AI-udbud (CADA) – uanset beløb
- Skærpede krav på kritiske områder som sundhed og beredskab
- Cybersikkerhedskrav til produkter og leverandørkæde (CRA, NIS2)
- Der skal udpeges accelerationszoner til datacentre

NYE MULIGHEDER

- Flere europæiske alternativer – 25 % af kontrakter til SMV'er
- Open source-katalog: del og genbrug på tværs af myndigheder
- Europæisk regnekraft og dataportabilitet

KOMMUNEN KAN ALLEREDE NU

1

Kortlægge cloud og AI mod CADA's niveauer

2

Skrive suverænitets- og exit-krav ind i udbud

3

Bruge KL's handlefrihedspakke og netværk

Loven giver allerede handlefrihed – men den bruges for lidt

Interoperabilitetsforordningen

Gælder fra 12. januar 2025

- Interoperabilitetsvurdering før nye bindende krav
- Pligt til at dele og genbruge løsninger
- Fremmer åbne standarder og open source

Dataforordningen

Gælder fra 12. september 2025

- Ret til at skifte cloud-leverandør med data
- Skiftegebyrer forbudt fra 12. januar 2027
- Krav om åbne interoperabilitetsstandarder

Dansk lov men ikke implementeret og udbredt endnu.

Ingen interoperabilitetsvurderinger er endnu indberettet til EU. Brug rettighederne aktivt: skriv skifte- og portabilitetskrav ind i udbud og kontrakter.

Det politiske grundlag for firkløverregeringen

Juni 2026

- At Danmark er på forkant med AI
- At skabe bedre forudsætninger for AI, fx ved at etablere en generel hjemmel for AI og understøtte datakvalitet mv
- At lave en plan for udbredelse af digitale assistenter
- **At engagere sig i global regulering af AI og europæiske sprogmodeller**
- At fastholde målet fra Taskforcen for Kunstig Intelligens om at frigøre 30.000 årsværk i den offentlige sektor
- At oprette en AI-accelerationsfond
- At igangsætte indsatser om AI på flere områder
- National strategi på uddannelsesområdet og AI-kørekort

Regeringen

AI er blevet kritisk infrastruktur – som andre kan slukke

DE SENESTE UGERS BEKYMRINGER

USA lukkede adgangen

I juni beordrede USA de stærkeste AI-modeller lukket for ikke-amerikanere. Fra den ene dag til den anden.

EU advarer om tempoet

Von der Leyen advarede i denne uge om selvforbedrende AI og varsler ny AI-strategi i november.

Afhængighed i hele stakken

Modeller, cloud og chips er amerikanske eller kinesiske. Europa bygger ovenpå.

DERFOR ER AI EN SUVERÆNITETSSAG

- Sagsbehandling, borgerbetjening og sundhed bygger allerede på AI
- Én udenlandsk beslutning kan standse driften
- Kommunernes AI-assistenten kører typisk på amerikanske modeller
- Data og viden flyder ud værdien skabes hos leverandøren

EU OG DANMARK KAN

EU Egen regnekraft: syv nye AI-gigafabrikker. Suverænitetskrav til AI i offentlige indkøb (CADA). Åbne europæiske modeller.

Danmark Gefion i dag + 750 mio. kr. til gigafabrik-kapacitet. Danske sprogmodeller. Klare krav om exit og europæiske alternativer i offentlige AI-indkøb.

Kend den model, jeres AI kører på og hav altid en exit.